CZU: 37.013.4:321.7:159.955.5

EDUCAȚIA PENTRU AUTENTICITATE - UN IMPERATIV AL FORMĂRII CONȘTIINȚEI CIVICE

Ecaterina DMITRIC[9]

https://orcid.org/0000-0003-4080-0953

https://doi.org/10.59295/tspp2025.05

Recenzent: Eugenia BOGATU, doctor habilitat în filosofie**,** Universitatea de Stat din Moldova, bogatue@yahoo.com .

Rezumat: *În contextul socio-cultural contemporan dominat de tendințe de conformism și de superficialitate informațională, educația pentru autenticitate devine un imperative fundamental în formarea conștiinței civice. Autenticitatea, înțeleasă ca aliniere între gândire, discurs și acțiune, presupune dezvoltarea unui sine critic, responsabil și reflexiv care reprezintă condiții indispensabile pentru o participare democratică conștientă.*

Pornind de la premisa că autenticitatea nu este un dat, ci un proces de devenire și reflecție, lucrarea fundamentează faptul că formarea civică autentică nu poate fi redusă la simple norme sau loialități politice, ci presupune exercițiul continuu al libertății interioare și al responsabilității față de celălalt. Astfel, educația pentru autenticitate devine un demers esențial pentru regenerarea sensului apartenenței, solidarității și angajării democratice în societate.

Cuvinte cheie: autenticitate, educație, conștiință civică, responsabilitate, gândire critică, participare democratică.

EDUCATION FOR AUTHENTICITY – AN IMPERATIVE FOR THE FORMATION OF CIVIC CONSCIOUSNESS

Abstract: *In the contemporary socio-cultural context dominated by tendencies of conformism and informational superficiality, education for*

9 doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova, dmitric.ecaterina@gmail.com

authenticity is essential for cultivating civic consciousness. Authenticity, conceived as the alignment of thought, discourse and action, entails developing a critical, responsible and reflective self. This is an essential condition for conscious democratic participation.

Assuming that authenticity is a dynamic process of becoming and self-reflection rather than a given state, this study contends that authentic civic formation cannot be reduced to mere adherence to norms or political loyalties. Instead, it requires the continual exercise of inner freedom and ethical responsibility towards others. Consequently, education for authenticity is a vital strategy for fostering a sense of belonging, solidarity and democratic engagement within society.

Keywords: authenticity, education, civic consciousness, responsibility, critical thinking, democratic participation.

Introducere

În contextul educației contemporane, conceptul de autenticitate devine tot mai mult un ideal formativ, pentru că educația modernă recunoaște necesitatea cultivării sinelui reflexiv și responsabil al persoanelor aflat la confluența provocărilor unei societăți marcate de criza valorilor și de uniformizarea masivă a cunoașterii. În tradiția existențialistă, autenticitatea se raportează la ideea că fiecare individ trebuie să-și asume libertatea fundamentală și să trăiască în acord cu propriile sale valori, evitând să fie redus la roluri pasagere sau clișee sociale.

Idealul filosofic al autenticității pune accent pe unicitatea fiecărui parcurs de învățare și de dezvoltare personală. Importanța acestui ideal crește și pe fondul crizei valorilor, când reperele morale se fragmentează; astfel, pedagogia contemporană este chemată să educe nu doar capacitatea de memorare, ci mai ales abilitatea de a reflecta critic asupra valorilor și de a-și construi un sistem axiologic propriu. Formarea unui sine autentic implică însușirea responsabilității existențiale prin care individul este încurajat să construiască semnificații originale și să-și asume consecințele alegerilor sale, devenind astfel nu un simplu executant al sistemului, ci un actor reflexiv și responsabil în lume. Astfel, idealul autenticității dobândește relevanță în pedagogia actuală, căci el răspunde nevoii de a armoniza vocația umanistă a educației cu rigorile lumii contemporane, conferind întregului

demers educațional o dimensiune cu adevărat formativă și personalizată.

Actualitatea temei derivă din contextul educației contemporane, influențat de globalizare, fragmentare axiologică și uniformizare culturală. Într-o epocă a crizei valorilor și a standardizării cunoașterii, idealul filosofic al autenticității capătă relevanță majoră. Educația modernă nu mai poate fi redusă la transmiterea mecanică a informațiilor, ci trebuie să cultive formarea sinelui reflexiv și responsabil, capabil să gândească critic și să se raporteze etic la comunitate.

În tradiția existențialistă, autenticitatea presupune asumarea libertății fundamentale și raportarea la propriile valori, evitând conformismul și rolurile sociale pasagere. Din această perspectivă, pedagogia contemporană este provocată să armonizeze vocația umanistă cu exigențele lumii actuale, contribuind la formarea unei conștiințe civice mature și responsabile.

Scopul investigației: autorul își propune să examineze modul în care educația pentru autenticitate poate fundamenta formarea conștiinței civice în societatea democratizată și pluralistă. Obiectivele principale sunt:

- Clarificarea raportului dintre autenticitate, experiență educațională și cetățenie;
- Analiza contribuției gânditorilor Wilhelm Dilthey, John Dewey și Jean-Jacques Rousseau în conceptualizarea autenticității educaționale;
- Identificarea principiilor pedagogice care pot transforma educația civică într-un proces de formare morală și democratică;
- Explicarea modului în care articularea dintre dimensiunea individuală și cea comunitară a conștiinței poate conduce la o cetățenie reflexivă și responsabilă.

Metodologia aplicată. Investigația are un caracter teoretico-filosofic și se bazează pe:

- Analiza conceptuală a noțiunilor de autenticitate, conștiință civică, experiență și formare morală;
- Metoda hermeneutică, utilizată pentru interpretarea textelor fundamentale din opera lui Dilthey, Dewey și Rousseau;
- Analiza comparativă a modelelor pedagogice orientate spre conformism instituțional versus cele orientate spre autonomie morală;

- Abordare interdisciplinară, integrând elemente de filosofie, pedagogie, psihologie socială și teoria democrației deliberative.

În procesul formării conștiinței civice, educația pentru autenticitate implică dezvoltarea capacității de a înțelege experiența umană în contextul istoric și cultural care o modelează. Wilhelm Dilthey, a remarcat faptul că omul nu poate fi redus la o simplă sumă de reacții naturale, ci trebuie înțeles în complexitatea lumii sale spirituale [6]. Această perspectivă este fundamentală în formarea conștiinței civice, întrucât cetățeanul este cel care își asumă conștient moștenirea istorică și culturală, participând activ la dezvoltarea comunității.

Formarea conștiinței civice nu poate fi concepută în afara raportării la natura complexă a conștiinței umane. Conștiința este un produs al funcționării creierului, dar depășește nivelul strict individual. Putem distinge, astfel, între conștiința individuală, determinată de existența unică și finită a persoanei, de capacitățile sale intelectuale, de calitățile morale și interesele proprii și conștiința supraindividuală (socială), care constituie sinteza cunoașterii și experienței acumulate de umanitate de-a lungul timpului. Aceasta din urmă reprezintă rezultatul integrării și elaborării unor cunoștințe individuale provenite de la numeroși oameni, specialiști în domenii diverse, și asigură continuitatea spirituală și culturală a comunităților umane [5, p. 38]. Educația pentru autenticitate, ca fundament al formării conștiinței civice, trebuie să faciliteze tocmai această articulare între dimensiunea individuală și cea supraindividuală a conștiinței, stimulând participarea activă și reflexivă a individului în cadrul comunității.

Educația pentru autenticitate devine esențială prin posibilitatea recunoașterii individului ca ființă spirituală, capabilă să exercite libertatea nu doar în plan economic, ci în dimensiunea spirituală, creativă și socială. Actul spiritual constituie fundamentul binelui comun, iar participarea la dialogul universal se realizează prin limbajul comunității, exprimat prin cultură, solidaritate și responsabilitate civică.

Problema raportului dintre individ și comunitate nu este doar politică, ci fundamental istorică și ontologică. Transformarea legăturilor dintre om și comunitatea sa definește, în esență, cursul istoriei. Individualitatea și comunitatea sunt concepte istorice, definite reciproc și în mod dinamic.

Omul nu aparține doar comunității politice (Statul), ci există numai

în și prin comunitate. Comuniunea cuprinde mai multe dimensiuni, cea economică, politică, religioasă, a credințelor și adevărurilor, a gustului și frumosului, precum și în întreaga situație vitală determinată de specificitatea și temporalitatea istorică. Modul de conduită al individului determină caracterul acestor comunități și calitatea individualității sale.

Educația civică este definită ca procesul care influențează „convingerile, angajamentele, competențele și acțiunile oamenilor ca membri ai comunităților" [4]. Ea nu se limitează la școală sau la vârstă; este un proces continuu, de viață, în care familia, școala și spațiul public modelează atitudini civice. În acest context, autenticitatea devine condiția formării unei conștiințe civice veritabile care își asumă valorile, poate participa democratic în mod onest. Educația autentică pune accent pe formarea persoanei integre, nu doar pe transmiterea de informații. Procesul didactic devine centrat pe elev, stimulând învățarea prin experiență și reflecție critică [7]. În locul instruirii bazate pe memorare, școala autentică cultivă competențele de gândire critică și implicare civică, invitând elevii să dialogheze și să experimenteze participativ.

În contextul educației pentru autenticitate, reflecția asupra cetățeniei capătă o dimensiune filosofică fundamentală. Educația civică determină un proces de formare a conștiinței morale și comunitare a individului. Din această perspectivă, filosofia educației nu se limitează la analiza funcțională a proceselor formative, ci problematizează dimensiunea ontologică și axiologică a cetățeniei, interogând semnificația statutului de „bun cetățean", structura valorilor care fundamentează viața civică și modalitățile etice prin care acestea pot fi formate, fără a compromite libertatea și autenticitatea persoanei.

În contextul societății democratice pluraliste, problematica cetățeniei nu se reduce la o reflecție teoretică, ci capătă un rol constitutiv în definirea orientărilor educației morale și politice a tinerilor. O educație autentică nu se limitează la transmiterea unor răspunsuri prestabilite, ci cultivă gândirea critică, participarea activă și sensul responsabilității personale și comunitare. În acest context, aspectele formative devin o condiție în contextul unei pedagogii reflexive și democratice. Astfel distingem câteva aspecte bazate pe:

- *Definirea cetățeanului bun* trebuie concepută ca rezultat al unui proces colaborativ și participativ, nu ca efect al unei impuneri unilatera-

le din partea autorității. Într-o societate democratică, sensul cetățeniei se configurează prin cooperarea dintre părinți, cadre didactice, elevi, instituții și societatea civilă, evitându-se astfel riscul ca identitatea colectivă să fie modelată de interesele celor aflați la putere, în detrimentul pluralismului comunitar.

- *Valorile cetățeniei* se caracterizează prin solidaritatea, respectul drepturilor omului, responsabilitatea și justiția. Aceste valori se constituie prin reflecție critică și dezbatere publică. Educația autentică presupune nu simpla memorare a acestor valori, ci interiorizarea lor, printr-o rezonanță profundă cu viziunea personală a fiecărui individ. Comunitatea educativă are datoria de a le cultiva prin exemplu, dialog și experiență, nu prin conformism sau constrângere normativă.
- *Formarea etică a valorilor civice* se bazează pe metode educaționale care respectă autonomia și spiritul deliberativ a persoanei. Educația autentică încurajează gândirea critică și participarea responsabilă la viața comunității, promovând învățarea prin experiență care își au rostul prin dialoguri deschise, activități civice și reflecție personală. Numai astfel valorile pot fi asumate în mod liber și durabil, contribuind la dezvoltarea discernământului moral și la configurarea unui caracter civic reflexiv, capabil să-și modeleze propriul „suflet cetățenesc" în acord cu propria conștiință [4].

Un principiu de bază al educației civice autentice este democrația deliberativă. Persoanele implicate trebuie încurajate să participe activ la discuții libere şi civilizate despre probleme publice. Aceasta contribuie la dezvoltarea abilităților de gândire, capacitatea de a-și susține punctul de vedere prin argumente solide. Astfel de practici consolidează discernământul moral, capacitatea de analiză și alegere justă și etică. Astfel, elevii participă la procesul educational, devenind autonomi în gândire, nu doar să reproducă valorile învățate. Prin urmare, educația pentru autenticitate urmărește cultivarea caracterului abilităților, valorilor și idealurilor la tineri care susțin participarea politică. Aceasta presupune educarea pentru onestitate, responsabilitate și loialitate față de binele comun, dar și pentru curajul de a pune sub semnul întrebării convențiile nedrepte. Rolul instituțiilor de învățământ nu este doar să informeze, ci să modeleze atitudini prin care autenticitatea asigură proveniența lor din convingeri reale, nu din conformism.

În contextul contemporan al globalizării și al crizei valorilor democratice, educația civică se redefinește, depășind limitele unei simple instruiri în cunoașterea instituțiilor politice și a normelor juridice. Democrațiile moderne, în special cea americană, au reconceptualizat educația civică drept un proces de formare a caracterului democratic, în care accentul cade pe participare activă, gândire critică și experiență comunitară [4].

Modelul traditional bazat pe transmiterea de cunoștințe despre structurile politice, este completat de o viziune experiențială și reflexivă, care își are rădăcinile în filosofia educației lui John Dewey. Conform acestei paradigme, școala nu trebuie să fie doar un spațiu de instruire, ci o comunitate democratică, unde indivizii participă la luarea deciziilor, dezbaterea problemelor asumarea responsabilității civice prin acțiune. Pentru Dewey, școala reprezintă un laborator social ce aplică ideea de experiență și control social la nivelul individului și societății. Educația este pentru Dewey o dezvoltare în, prin și pentru experiență. În cadrul experienței umane, John Dewey acordă gândirii un loc principal: prima necesitate a oricărei persoane este în prezent capacitatea de a gândi, puterea de a înțelege probleme, de a pune fapte în legătură cu ele, de a utiliza idei; ca rezultat, principalul scop al educației este dezvoltarea unei metode critice de gândire [2, p. 51].

În scrierile sale, John Dewey abordează problema experienței ca fiind definitorie în procesul de cunoaştere şi înțelegere a realității. Contribuția lui John Dewey este esențială pentru înțelegerea modului în care experiența modelează individul. John Dewey subliniază că experiența nu este un simplu cumul de evenimente, ci o tranzacție activă între individ și mediu, în care ființa umană interacționează constant cu lumea înconjurătoare și cu semenii săi. Această perspectivă subliniază faptul că autenticitatea nu poate fi educată prin simpla transmitere de cunoștințe izolate, ci prin implicarea directă a persoanei în experiențe contextualizate, care permit dezvoltarea gândirii critice, a discernământului și a inițiativei personale. John Dewey evidențiază caracterul intențional al naturii umane, care nu se limitează la adaptarea pasivă la mediul extern, ci interacționează activ cu acesta. În contextul educației pentru autenticitate, acest principiu devine fundamental odată cu formarea conștiinței civice care implică stimularea capacității individului de a-și construi propriile judecăți și valori, de a se angaja responsabil în situații sociale și de a înțelege relația dintre experi-

ența personală și cea colectivă. Astfel, educația autentică nu se reduce la instruire formală, ci se extinde în continuumul experiențial al individului, în care principiul interacțiunii, continuității și conexiunii cu contextul social se suprapun și se completează. Experiențele educaționale nu sunt niciodată izolate; ele capătă sens numai atunci când sunt inserate într-un întreg care reflectă realitatea complexă a lumii sociale. În acest cadru, inițiativa și spiritul individual devin factori-cheie prin care ideile noi și concepțiile originale au întotdeauna la bază individul, iar educația pentru autenticitate presupune tocmai cultivarea acestei creativități și responsabilități personale, în armonie cu valorile comunității. Prin urmare, perspectiva lui John Dewey confirmă ideea că formarea autenticității nu poate fi disociată de experiența concretă, activă și responsabilă în lume, aceasta fiind fundamentul unei conștiințe civice mature și autentice.

În această ordine de idei, educația pentru cetățenie se intersectează cu educația pentru autenticitate, deoarece ambele urmăresc cultivarea unui raport conștient între individ și comunitate. A fi un „bun cetățean" nu înseamnă doar conformarea la reguli, ci autonomia morală de a acționa în acord cu propria conștiință, în beneficiul binelui comun. Această articulare între educația civică și formarea caracterului autentic configurează o pedagogie a libertății și a participării, prin care actul educativ devine o formă de implicare etică în lume. Prin urmare, reflecțiile asupra formelor moderne de educație civică evidențiază o mutație de paradigmă, de la conformismul instituțional spre formarea unei conștiințe reflexive și autentice, capabile să integreze dimensiunea morală a existenței în sfera acțiunii publice. În această viziune, educația devine nu doar un proces de socializare, ci o experiență de autoformare, prin care individul își descoperă propria vocație civică și etică. Așa cum sugerează și filosofia lui John Dewey, participarea democratică autentică nu se reduce la exercitarea unor funcții civice, ci implică o implicare interioară, o deschidere către alteritate și o capacitate de a transforma propria libertate în responsabilitate comună. Din această perspectivă, autenticitatea devine o condiție a cetățeniei morale, iar educația pentru autenticitate se impune ca un imperativ al timpului nostru, acela de a forma indivizi liberi, dar ancorați în sensul comunitar al existenței.

În centrul oricărei reflecții asupra educației civice se află întrebarea privind natura formării omului în raport cu comunitatea. Educația civică,

în accepțiunea sa clasică, urmărea conformarea individului la normele și valorile stabilite de ordinea politică. Însă, în contextul societății contemporane, marcate de pluralism axiologic și transformări identitare profunde, se impune o reconsiderare a acestei paradigme în favoarea unei educații orientate spre autenticitate, adică spre formarea unei conștiințe capabile să-și asume în mod liber și reflexiv participarea la viața publică.

Autenticitatea, în sens filosofic, presupune o coerență între interioritatea morală a individului și expresia sa socială. În acest sens, un cetățean autentic nu este doar un participant activ la procesele democratice, ci un subiect care înțelege sensul propriilor acțiuni și le orientează printr-un discernământ moral propriu. Așa cum observa Jean-Jacques Rousseau, educația adevărată nu se reduce la instruire, ci la cultivarea unei naturi interioare libere, care „nu poate fi constrânsă fără a fi coruptă" [10]. În lucrarea sa fundamentală, *Emil sau despre educație*, Jean-Jacques Rousseau subliniază importanța educației care respectă dezvoltarea naturală a copilului, fără a impune constrângeri care ar putea perverti natura sa esențială. Astfel, Jean-Jacques Rousseau argumentează că educația trebuie să fie în armonie cu natura umană și să permită dezvoltarea liberă a individului, fără a-l subordona normelor sociale impuse artificial. În acest sens, educația adevărată nu este doar un proces de transmitere a cunoștințelor, ci un demers de cultivare a unei libertăți interioare autentice. Din acest punct de vedere, John Dewey considera că scopul ultim al educației este formarea unei personalități capabile de participare conștientă și creativă la viața democratică, prin experiență, reflecție și acțiune. Din perspectiva acestor viziuni, autenticitatea devine principiul integrator al educației civice, deoarece ea leagă dimensiunea etică de cea politică.

Rezultatele investigației

Autenticitatea – premisă a formării sinelui civic

Autenticitatea constituie un proces de formare a unui sine reflexiv, capabil să-și construiască un sistem axiologic propriu. În viziunea lui Dilthey, înțelegerea experienței umane presupune depășirea dimensiunii strict individuale, conștiința se formează ca sinteză între experiența personală și patrimoniul spiritual al comunității. Educația autentică trebuie, astfel, să faciliteze articularea dintre conștiința individuală și cea socială.

Raportul dintre individ și comunitate – fundament al cetățeniei autentice

Individul există doar în și prin comunitate, care cuprinde dimensiuni economice, politice, religioase și culturale. Conduita persoanei modelează caracterul comunității. Formarea civică devine, astfel, o formare ontologică, întrucât cetățeanul este orientat să își asume libertatea în raport cu binele comun.

Educația civică autentică depășește perspectiva informativă și devine o educație a caracterului, a responsabilității și a participării democratice.

Democrația deliberativă ca principiu pedagogic

Un element important identificat este rolul democrației deliberative în formarea cetățeanului autentic. Educația trebuie să ofere spațiul pentru: dialog deschis, argumentare, reflecție critică, experiențe participative. Astfel, aceasta consolidează capacitatea de analiză morală și discernământul, elemente esențiale pentru o cetățenie activă.

Contribuția lui John Dewey – experiența ca nucleu al educației autentice

Dewey evidențiază că educația este o dezvoltare „în, prin și pentru experiență". Experiența este o tranzacție continuă între individ și mediu, iar învățarea autentică nu se poate produce prin memorare, ci prin implicare activă, reflecție, deliberare și colaborare. Școala devine o comunitate democratică, un laborator social prin care se experimentează responsabilitatea civică. Din acest punct de vedere, autenticitatea este inseparabilă de experiența concretă și reprezintă fundamentul unei conștiințe civice mature.

Jean-Jacques Rousseau și libertatea interioară

Jean-Jacques Rousseau subliniază în lucrarea sa „Emil sau despre educație" că adevărata formare nu constă în constrângere, ci în cultivarea unei libertăți interioare care nu poate fi coruptă. Această abordare se regăsește în viziunea educației pentru autenticitate, prin care individul este încurajat să se dezvolte organic, în acord cu natura sa morală.

Educația civică – de la conformism la responsabilitate morală

Investigația evidențiază o mutație paradigmatică de la educația civică orientată spre conformare și transmitere de norme, spre o educație orientată spre reflecție critică, autonomie și angajament personal. Astfel, cetățeanul autentic este acela care acționează moral, nu din obligație, ci dintr-o conștiință interioară responsabilă.

Concluzii

Educația pentru autenticitate nu impune modele prestabilite de comportament civic, ci creează spații de libertate interioară și de dialog în care individul își poate construi propriul raport cu valorile publice. Formarea cetățeanului autentic presupune, astfel, dezvoltarea capacității de reflecție critică, empatie și responsabilitate, virtuți care transformă apartenența la comunitate într-un act conștient, nu într-o simplă obligație normativă. Prin cultivarea autenticității, educația civică dobândește o dimensiune ontologică și morală prin care nu urmărește doar integrarea individului într-un sistem social, ci dezvoltarea unei conștiințe capabile să transforme sistemul însuși prin acțiune responsabilă și creatoare. În acest sens, educația pentru autenticitate devine o formă de umanism civic, în care libertatea personală și angajamentul comunitar se află într-o relație de co-creație continuă.

Educația pentru autenticitate depășește limitele unei simple formări civice și se constituie într-un proces de devenire morală și ontologică, în care individul își asumă libertatea ca responsabilitate față de sine și față de comunitate. În acest sens, scopul educației civice autentice nu este conformarea la un model prestabilit de cetățenie, ci cultivarea capacității de a gândi și acționa liber, în acord cu principiile etice care izvorăsc din propria conștiință. Astfel, educația autentică devine o formă de autoeducație a spiritului democratic, în care libertatea individuală se împletește organic cu angajamentul față de binele comun.

Societatea actuală este marcată de fragmentare valorică și de crize ale sensului colectiv. Revenirea la autenticitate ca ideal educațional înseamnă redescoperirea unității dintre a fi și a acționa. Educația pentru autenticitate determină ființe capabile de reflecție critică, empatie și discernământ moral, apte să transforme participarea civică într-o expresie a propriei umanități. În acest orizont, formarea civică devine o formare a ființei și o cultivare a autenticității ca virtute a libertății.

Pornind de la aceste considerente, educația pentru autenticitate se conturează ca un proces esențial de formare a conștiinței civice. Individul trebuie să fie capabil să își valorifice libertatea în armonie cu libertatea comunității, să participe la binele comun și să devină o ființă spirituală activă și responsabilă. Autenticitatea nu este doar o categorie filosofică, ci fundamentul unei societăți juste și libere, în care libertatea și dreptatea

se realizează reciproc și armonios. Prin intermediul acestor competențe, indivizii sunt capabili să influențeze pozitiv comunitatea, să participe activ la viața publică și să contribuie la consolidarea unei conștiințe civice responsabile și angajate.

Educația pentru autenticitate se configurează tot mai pregnant ca un imperativ al societății contemporane. În contextul pluralismului și al fragmentării valorice care caracterizează societatea actuală, formarea conștiinței civice nu poate fi limitată la un cadru de instruire instituțională, ci trebuie înțeleasă ca un proces complex de autoformare morală, reflexivă și participativă. În această ordine de idei, putem constata următoarele:

- Autenticitatea se constituie într-un principiu integrator al educației civice, întrucât articulează dimensiunea etică cu cea democratică și orientează acțiunea formativă către dezvoltarea unui raport responsabil cu sine și cu societatea.
- Formarea cetățeanului autentic presupune cultivarea gândirii critice, a responsabilității morale, a empatiei și a libertății interioare, elemente indispensabile pentru participarea conștientă la viața comunității.
- Experiența, în accepțiunea deweyană, reprezintă fundamentul proceselor formative autentice, întrucât conectează reflecția cu acțiunea și facilitează transformarea situațiilor de învățare în practici cu valoare civică și etică.
- Educația civică trebuie să depășească paradigma strict instructivă, orientându-se către o pedagogie a participării democratice, în care actorii educaționali devin co-creatori ai sensului și ai responsabilității comune.
- Autenticitatea, înțeleasă ca un raport armonios între libertate și binele comun, constituie condiția posibilității unei societăți juste și democratice, capabile să susțină mecanisme de coeziune socială și deliberare publică.

O asemenea orientare educațională poate contribui decisiv la edificarea unei culturi civice solide și la consolidarea democrației în societatea contemporană.

Referințe bibliografice:

1. ARENDT, Hannah. *Condiția umană*. Cluj: Editura Idea Design & Print Casa Cărţii de Ştiinţă Cluj, 2007, 430 p. ISBN (13) 978-973-7913-53-1
2. BOGATU, Eugenia. *Comunicare și filosofia educației*. In: Bogatu, Eugenia. *Perspective pragmatiste în comunicare: interpretări semiotice.* București: Editura Universității din București-Bucharest University Press, 2024, pp. 49-60. ISBN 978-606-16-1470-7
3. CRISTEA, Sorin. *Competențele civice ale secolului al XXI-lea.* URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/53-56_77.pdf [accesat 14.10.2025]
4. CRITTENDEN, Jack; LEVINE, Peter. Civic Education. URL: https://plato.stanford.edu/entries/civic-education/ [accesat 14.10.2025]
5. DONȚOI, Petru; LEVINȚA Ștefan. *Existența și conștiința. Suport de curs la filozofie*. Chișinău: UST, 2019, 59 p. ISBN 978-9975-76-034-8
6. DILTHEY, W. *Introduction to the Human Sciences*. Princeton: Princeton University Press, 1989, 524 p. ISBN 0-691-0-027074-4
7. GOLLOB, Rolf; KRAPF, Peter; WEIDINGER, Wiltrud. *Educaţie pentru democraţie*. URL: https://www.living-democracy.com/pdf/ro/V1/V01.pdf#:~:text=cu%20elevii,cercetare%20%C5%9Fi%20%C3%AEmp%C4%83rt%C4%83%C5%9Fire%20de%20achizi%C5%A3ii [accesat 14.10.2025]
8. HEIDEGGER, Martin. *Ființă și timp*. București: Humanitas, 2012, 676 p. ISBN 973-28-0294-4
9. MERLEAU-PONTY, Maurice. *Fenomenologia percepției*. Oradea: Aion, 1999, 536 p. ISBN 973-99943-3-4
10. ROUSSEAU, Jean-Jacques. *Emil sau despre educație*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973, 470 p. URL: https://lectiadefilosofie.wordpress.com/wp-content/uploads/2018/07/40-jean-jacques-rousseau-emil-sau-despre-educatie.pdf
11. SARTRE, Jean-Paul. *Ființă și neantul: eseu de ontologie fenomenologică*. Piteşti: Paralela 45, 2004. ISBN 973-697-178-3
12. TAYLOR, Charles. *The Ethics of Authenticity.* Cambridge, Harvard University Press, 2003. ISBN 0-674-26863-6.